

Posudek diplomové práce Kataríny Čulákové: Příspěvek ke studiu mezolitu v Čechách. Příklad k.ú. Horní a Dolní Sloupnice – Contributions to the studies of Bohemian mesolithic – example of the cadastral territory of Upper and Lower Sloupnice, 97 stran včetně literatury, 43 příloh (mapy, plány, grafy, tabulky, kresby a foto). Praha 2010, Univerzita Karlova.

Předložená diplomová práce se zabývá problematikou českého mezolitu, což samo o sobě představuje záslužný počín. Autorka tak vhodně doplňuje dosavadní poznatky, které v posledních letech podstatnou měrou obohatily zejména publikace S. Vencla, J. Svobody a P. Šídy.

Tématem práce je jednak obecná úvaha nad dosavadními charakteristikami (nejen) českého mezolitu, jednak se zabývá zpracováním a vyhodnocením sběrového materiálu, získaného v k.ú. Horní a Dolní Sloupnice ve východních Čechách. K. Čuláková zde využila výsledky dlouholetých intenzivních sběrových aktivit D. Vícha.

Autor posudku rovněž prostudoval diplomovou práci K. Čulákové, předloženou a obhájenou v roce 2009 na Fakultě humanitních studií UK v Praze. Na základě toho může konstatovat, že obě práce představují nezávislou problematiku a pojítkem je pouze chronologické pozadí a poukaz na materiál ze zmíněných sběrů na k.ú. Sloupnice. V žádném případě nejde o duplicitu tématu nebo dokonce textů.

Práce, předložená na FF UK, se v první části věnuje obecné problematice mezolitu a dějinám bádání v Čechách se zvláštním zřetelem na oblast východních Čech. Autorka zde prokazuje velmi dobrou znalost literatury a schopnost vlastního interpretačního přístupu k některým základním otázkám vývoje a průběhu období mezolitu. V otázce vyhodnocení sběrového materiálu upozorňuje na četná úskalí, spojená s datací takto získaných artefaktů, upozorňuje na možnou kontaminaci nálezy ze starších, ale i z mladších období. Připomíná, že někdy je poměrně obtížné chronologické určení na základě artefaktů ze sběrů, které navíc nejsou ani doprovázeny například nálezy keramickými. V souvislosti s klasifikací artefaktů upozorňuje na zažitou praxi řadit ke štípané industrii také skupinu retušerů (otloukačů), které jsou ovšem samostatnou kategorií, kterou nelze početně ani procentuálně využít při hodnocení výskytu jednotlivých morfologických skupin štípaných artefaktů.

Druhá část práce je věnována vyhodnocení početného sběrového materiálu z k.ú. Horní a Dolní Sloupnice ve východních Čechách. Tuto kolekci shromáždil po několika letech sběrových aktivit D. Vícha, který rovněž udělal prvotní klasifikaci nálezů a jejich chronologické určení. V tomto ohledu provedla K. Čuláková určitou revizi nálezů, což vedlo k určité korekci v počtu využitelných koncentrací štípané industrie ve sledovaném území a rovněž k redukci vlastního počtu analyzovaných artefaktů. I v tomto ohledu prokazuje autorka práce určitou opatrnost a schopnost argumentace k uvedené redukci. Např. na str. 47 se zamýšlí nad mírou věrohodnosti při zařazení artefaktů z donesených surovin do období mezolitu. Přitom 52% z 7081 přístupných nálezů představuje právě donesená surovina, což bezpochyby vedlo autorku k vyřazení této části sběrového materiálu z celkové analýzy.

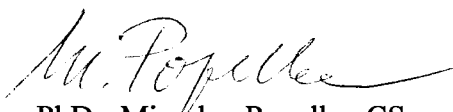
Té části, kterou bychom mohli označit za „věrohodnější“, se autorka ovšem věnuje s velkou pečlivostí, což lze sledovat jak v textové části, tak i v tabulkách a grafech, které tvoří součást příloh diplomové práce. Vyskytnou se některé nepřesnější údaje, např. na str. 77 poznámka, že v českém prostředí nejsou většinou publikovány údaje o výskytu kůry na artefaktech v souborech štípané industrie (obecně, nikoli pouze mezolitické). Pokud by ovšem autorka sledovala některé publikace autora posudku a současně vedoucího diplomové práce, pak by tyto údaje musela nutně pozměnit. Parametr výskytu kůry je v Čechách tím významnější, že se zde ve starším pravěku často vyskytuje importovaná surovina a pozůstatky

kůry jsou na artefaktech svědectvím její transportované formy i způsobu zacházení s takto získanou surovinou.

Autorka se zamýšlí nad možností interpretovat méně zdařile štípané artefakty jako výsledky dětských pokusů ve štípaní (argumentuje citací z literatury, že štípat se učily právě jen děti, protože dospělí již byli v této technice zbláhli – str. 84). Otázkou je, zda by případné experimenty v této otázce přinesly uspokojivou odpověď, lze jistě uvažovat i o podílu kvality dané suroviny na zdaru či nezdaru v technice štípaní. Lze ocenit přístup autorky práce, která se v závěru práce zmiňuje o nutnosti studia nejen kamenných štípaných artefaktů z hlediska skutečnosti, že jsou to produkty nositelů pravěkých kultur, tedy konkrétních osob v konkrétním životním prostředí.

Pokud k obsahové stránce diplomové práce jsou jen drobné výhrady, pak k formální je třeba několik zásadních poznámek. K. Čuláková se podle zásad na FHS UK mylně domnívala, že i na FF UK je třeba předložit práci v českém jazyce. Pokud lze na jedné straně obdivovat její schopnost napsat práci v češtině, i když s mnoha stopami slovenského jazyka (zejména skladba věty a psaní i/y), pak je třeba upozornit autorku, že poděkování v úvodu práce za pomoc s korekturou textu bylo naprosto zbytečné. V práci je mnoho pravopisných chyb, překlepů a dalších nedostatků, které ubližují celkovému dojmu z jinak velmi zajímavé a přínosné práce. Pokud by autorka uvažovala o jakékoli formě publikace práce, pak je třeba buď ji přepsat do slovenského jazyka nebo v současné verzi provést důkladnou jazykovou korekturu. Také v případě kresebné dokumentace štípaných artefaktů by bylo třeba větší péče v dodržování zásad zobrazování těchto nálezů.

Přes výše uvedené výhrady je možné konstatovat, že diplomová práce K. Čulákové splňuje požadavky kladené na tyto práce a proto ji doporučuji k dalšímu řízení.

doc. PhDr. Miroslav Popelka, CSc.

Praha, 24.8. 2010

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta (2)
Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou
110 00 Praha 1, Celestná 20